

Handreiking

Basisanalyse onderwijsarbeidsmarkt
en regionale opgave(n)

Realisatie-Eenheid

Onderwijsregio's

Samen voor het beste onderwijs

Inleiding

Om goed onderwijs te kunnen blijven bieden, is de inzet van voldoende bevoegde leraren en goed opgeleide schoolleiders en ondersteunend personeel essentieel. Hiervoor moeten de personeelstekorten binnen de onderwijsregio's worden aangepakt en is goed inzicht in de regionale behoeften nodig. Elke regio kent namelijk zijn eigen specifieke opgave(n) die om passende interventies vragen. Een goede arbeidsmarktanalyse, zowel kwantitatief als kwalitatief, vormt hiervoor een belangrijke basis.

Uit de peilgesprekken van maart 2024 is gebleken dat er behoefte is aan data gestuurd werken, maar dat het met regelmaat aan kennis ontbreekt om een goede arbeidsmarktanalyse te kunnen doen. Deze handreiking biedt praktische handvatten voor het doen van een arbeidsmarktanalyse, met als doel om de specifieke regionale opgave op de onderwijsarbeidsmarkt in beeld te brengen en hierop in te kunnen spelen. Deze informatie vormt de basis voor het plan van aanpak van de onderwijsregio.

De Realisatie-Eenheid zal deze handreiking op basis van nieuwe inzichten regelmatig aanpassen en actualiseren. Houd de website in de gaten voor de meest recente versie van de handreiking. Daarnaast zijn onze regiocoördinatoren beschikbaar voor allerhande vragen.

Uitgebreide arbeidsmarktanalyse

Aan de slag met een uitgebreide arbeidsmarktanalyse om de regionale opgave in beeld te brengen? Bent u al onderwijsregio en heeft u toegang tot de samenwerkingsruimte, dan kunt u [de handreiking hier vinden](#). Heeft u nog geen toegang tot de samenwerkingsruimte, neem dan contact op met uw regioadviseur.

Deze handreiking is ontwikkeld door de Realisatie-Eenheid. De Realisatie-Eenheid hanteert de lerende aanpak, wat in dit geval betekent dat we altijd openstaan voor suggesties om deze handreiking te verbeteren. Als je ideeën, suggesties of aanbevelingen hebt, dan kun je die met ons delen door een e-mail te sturen naar onze Dienstpostbus: realisatieeenheid@minocw.nl.

Stappenplan

Aan de hand van onderstaand stappenplan kan een onderwijsregio een goede basisanalyse maken van de regionale onderwijsarbeidsmarkt in breder perspectief van wat er speelt in de regio. Hieruit komt een regionale opgave voort, waar de onderwijsregio op in kan spelen met het plan van aanpak. Let op: het is belangrijk om flexibel te blijven en de analyse periodiek te herzien om in te spelen op veranderende arbeidsmarktbehoeften.

Doorloop de volgende stappen

Stap 1

Verzamel relevante informatie over de stand van zaken in de regio, op het gebied van demografie en maatschappij:

1. Hoe ontwikkelt de bevolking zich de komende jaren? ([link](#))
2. Wat is de groene en grijze druk? ([link](#))
3. Wat is de prognose qua leerlingontwikkeling in het po, vo en mbo? ([link](#))
4. Waarin kenmerkt de regio zich? Wat zijn de maatschappelijke opgaven die spelen in de regio?

Stap 2

Verzamel informatie over de onderwijsarbeidsmarkt:

1. De omvang van het personeelsbestand
2. Tekortcijfers van Centerdata
3. Verdeling naar leeftijd
4. Deeltijdfactor
5. Verzuim
6. Aandeel tijdelijke/vaste aanstellingen. Bekijk wat hiervan beschikbaar is via het dashboard onderwijsarbeidsmarkt dat relevant is voor jouw onderwijsregio ([link](#)) of via DUO ([link](#)). Indien gewenst kan er vergeleken worden met Nederland of nabijgelegen regio's (benchmarken)

Stap 3

Maak op basis van de verzamelde informatie een analyse van de belangrijkste ontwikkelingen in de regio en de problematiek die er speelt, bijvoorbeeld:

1. Is er sprake van te weinig instroom?
2. Is er sprake van te veel uitstroom?
3. Hoe heeft het tekort zich ontwikkeld en wat is de prognose?
4. Klopt de verhouding tussen beschikbaar personeel en verwachte leerlingontwikkeling niet? etc.

Stap 4

Formuleer de belangrijkste conclusies en op basis daarvan de regionale opgave voor de onderwijsregio.

Stap 5

Breng de stakeholders in kaart, denk hierbij aan besturen, opleiders, gemeenten, etc.

1. Welke partijen zijn al aangesloten bij de onderwijsregio? Welke partijen zijn daarnaast ook relevant?
2. Op wat voor manier zijn zij betrokken, en hoe zou dat idealiter zijn?

Stap 6

Maak op basis van de onderwijsarbeidsmarktanalyse, de geformuleerde regionale opgave en de stakeholderanalyse een plan van aanpak: welke interventies zijn noodzakelijk? Hoe ga je hiermee aan de slag? etc.

Ondersteuning vanuit de Realisatie-Eenheid

Onderwijsregio's zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het inzichtelijk krijgen, hebben en houden van hun specifieke regionale opgave(n). De Realisatie-Eenheid (RE) biedt passende ondersteuning aan de onderwijsregio's bij het in kaart brengen van de regionale opgave(n), en doet dat op de volgende manieren:

Profiel arbeidsmarktanalist

De RE raadt onderwijsregio's aan om een arbeidsmarktanalist te betrekken die de arbeidsmarktanalyse kan opstellen en de effectiviteit van interventies kan monitoren. [Via deze link](#) kom je bij het profiel van een analist op de samenwerkingsruimte. Heeft u nog geen toegang tot de samenwerkingsruimte, neem dan contact op met uw regioadviseur.

Dashboard onderwijsarbeidsmarkt

Dit dashboard is de centrale plaats voor data in de onderwijsarbeidsmarkt. Het dashboard is ontwikkeld in opdracht van het ministerie van OCW. De RE is sinds het voorjaar van 2024 verantwoordelijk voor het beheer en de doorontwikkeling. Hiervoor zijn suggesties altijd welkom. [Via deze link](#) vind je het dashboard onderwijsarbeidsmarkt.

Aanvullende dataverzameling

Er zijn veel data beschikbaar over de onderwijsarbeidsmarkt. Toch zijn er altijd aanvullende behoeften bij onderwijsregio's. Met name in het mbo zijn er nog onvoldoende data. Dit geldt ook voor informatie over oriënteerders op de onderwijsarbeidsmarkt en de redenen van uitstroom. De RE inventariseert en bundelt deze behoeften om deze vervolgens om te zetten naar acties om extra data te verzamelen en beschikbaar te stellen. De RE hoort dan ook graag welke databehoeftes er bij jou of in jouw regio speelt.

Vraaggestuurde ondersteuning

In 2024 wil de RE regio's die daar behoefte aan hebben actief ondersteunen bij het in kaart brengen van hun regionale opgaven. Deze ondersteuning kan op verschillende vlakken worden geboden, zoals dataverzameling en -analyse, datavisualisatie, interpretatie van data en het sparren over bevindingen/conclusies. De capaciteit binnen de RE om dit te doen, is wel beperkt. Voor meer informatie over deze ondersteuning kun je een mail sturen naar realisatieeenheid@minocw.nl. Via dit mailadres kun je de ondersteuning ook aanvragen.

Workshops

De analisten van de RE organiseren workshops tijdens landelijke en regionale bijeenkomsten, zoals het leeratelier en de onderwijsregiodagen. Op het moment dat deze workshops plaatsvinden zullen we deze publiceren op de website www.onderwijsregio.nl of communiceren via de nieuwsbrief.

Stimuleren om te leren van elkaar

We werken volgens de Lerende Aanpak. Dat houdt in dat we binnen regio's, tussen regio's en in Nederland leren van onze successen en gemaakte fouten. Dit doen we ook bij het in kaart brengen van iedere regionale opgave. De RE brengt verschillende regio's met elkaar in contact en deelt actief best-practices. In werksessies kunnen we samen kijken hoe de aanpak van de ene regio toe te passen is voor de andere regio.

Bijlage 1: Meer informatie

In deze bijlage vind je een selectie van bronnen die je kunt gebruiken voor de arbeidsmarktanalyse, zodat je, waar mogelijk, niet het wiel opnieuw hoeft uit te vinden. Steeds meer informatie is ook beschikbaar op de indeling van onderwijsregio's. Meestal is kwantitatieve informatie, zoals die in het Dashboard, grotendeels op data van het CBS of DUO gebaseerd. De onderstaande lijst is niet uitputtend, zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat er regionaal aanvullende bronnen beschikbaar zijn.

Daarbij is het zeer aan te bevelen om deze kwantitatieve data en informatie uit beleidsdocumenten aan te vullen en te toetsen met kennis uit het veld. Deze informatie kun je verkrijgen bij professionals die werken in het onderwijs – zoals bestuurders, vestigingsdirecteuren en HR-professionals.

Bron:	Betreft informatie over:
<u>CBS StatLine</u>	Een groot aantal en diverse databestanden over demografie, de maatschappij, de algemene arbeidsmarkt en het onderwijs.
<u>DUO Datasets</u>	Een groot aantal en diverse databestanden over het onderwijs.
<u>Dashboard onderwijsarbeidsmarkt</u>	Een groot aantal indicatoren over de onderwijs-arbeidsmarkt.
<u>UWV rapportages arbeidsmarktregio</u>	Geeft een beeld van de algemene arbeidsmarkt in de regio. Bijvoorbeeld nuttig voor stap 1 uit het stappenplan dat gaat over demografie, maatschappij en algemene arbeidsmarkt.
Regionale beleidsdocumenten, bijvoorbeeld over de arbeidsmarktregio en de Human capital agenda. Vraag hiervoor na bij de gemeente of economic board.	Geeft een beeld van de algemene arbeidsmarkt en de uitdagingen en kansen in de regio.
Arbeidsmarkt platformen - <u>APPO</u> , <u>Voion</u> en <u>SOM</u> www.scenariomodelpo.nl www.scenariomodelvo.nl	Biedt diverse informatie over de onderwijs-arbeidsmarkt.

We beseffen ons dat bovenstaande tabel niet volledig is. Via deze bronnen kun je een eerste analyse maken van de onderwijsarbeidsmarkt. Dit levert weer verdere vragen op, waardoor je een nadere analyse op deelgebieden moet doen. Hierbij zijn de behoeften van de bestuurders en projectleider leidend.

Je kunt voorbeelden van analyses vinden in de samenwerkingsruimte. Neem contact op als je je eigen analyse daar aan wilt toevoegen.

Onderwijsregio's
Samen voor het beste onderwijs

Deze handreiking is ontwikkeld door de Realisatie-Eenheid.

De Realisatie-Eenheid hanteert de lerende aanpak, wat in dit geval betekent dat we altijd openstaan voor suggesties om deze handreiking te verbeteren. Als je ideeën, suggesties of aanbevelingen hebt, dan kun je die met ons delen door een e-mail te sturen naar onze Dienstpostbus: realisatieeenheid@minocw.nl